

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärodbildning Utbildningsvetenskap
HT 2018
Fakulteten för lärodbildning

Pedagogiska miljöer i förskolan ur några pedagogers perspektiv

Frida Persson och Sofia Wrang

Författare

Frida Persson & Sofia Wrang

Titel

Pedagogiska miljöer i förskolan ur några pedagogers perspektiv

Engelsk titel

Pedagogical environments in preschool from the perspective of some educators

Handledare

Angerd Eilard

Examinator

Adam Droppe

Sammanfattning

Syftet med denna kvalitativa studie är att få syn på pedagogers perspektiv på förskolans pedagogiska miljö, samt de möjligheter miljöerna erbjuder barnen. Teorierna som används i detta examensarbete är det postmoderna perspektivet och det sociokulturella perspektivet. Metoden för denna studie är intervjuer. Med det har det framkommit ett resultat som bland annat visar på att en pedagog behöver vara närvarande och med det observant. En pedagogisk miljö behöver även vara föränderlig och utforskande, vilket ni kommer kunna läsa mer om längre fram i arbetet. Utifrån teorierna och olika litteraturer har vi fått mer kunskap om de olika begrepp som framkommit i vårt resultat.

Ämnesord

Pedagogisk miljö, lärmiljö, närvarande pedagog, postmoderna, sociokulturella, pedagogiskt material

Förord

Vi vill tacka alla som deltagit i vår studie på olika sätt, det har hjälpt oss mycket för att göra vår studie möjlig. Tack till vår handledare som kommit med tips och idéer, så att vi har kunnat utveckla vårt arbete. Även tack till våra familjer och vänner som stöttat oss under denna intensiva period. Vi har valt att skriva vårt arbete tillsammans, vilket innebär att vi skrivit lika mycket på varje del.

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	6
2. Litteraturgenomgång och tidigare forskning.....	7
2.1 Miljöns påverkan.....	7
2.2 Barngruppernas storlek.....	8
2.3 Reggio Emilia.....	11
3. Teoretisk bakgrund.....	12
3.1 Val av teorier.....	12
3.2 Moderna och postmoderna perspektivet.....	12
3.3 Sociokulturella perspektivet.....	14
4. Vetenskaplig metod.....	15
4.1 Val av insamlingsmetod.....	15
4.2 Metodkritik.....	16
4.3 Val och beskrivning av undersökningsgrupp.....	16
4.4 Genomförande.....	16
4.5 Bearbetning och analys av det insamlade materialet.....	17
4.6 Etiska övervägande.....	17
5. Redovisning av resultat.....	18
5.1 Observation.....	18
5.2 Närvarande pedagoger.....	18
5.3 Delaktighet och samspel.....	19
5.4 Variation och Utrymme.....	19
5.5 Komplement till hemmet.....	20
6. Sammanfattande analys av resultat.....	21
7. Diskussion.....	22
Referenser.....	27
Bilaga.....	28

1. Inledning

I enlighet med läroplanen ska förskolan inspirera barn att utforska sin omvärld. Förskolan ska ge barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet (Skolverket 2016). Hela förskolan är en pedagogisk miljö och därför är det viktigt skapa en stimulerande miljö för barnen. Som förskollärare är ansvaret att ge barnen de bästa förutsättningarna att utvecklas. Den pedagogiska miljön är därmed en viktig aspekt i förskolläraryrket.

Intresset för detta examensarbete har kretsat kring den pedagogiska miljön och dess betydelse. Enligt läroplanen för förskolan (Skolverket 2016) är det pedagogernas ansvar att miljön på förskolan alltid är välplanerad och att hela verksamheten är en pedagogisk miljö. Strandberg (2006) menar att en förändrad miljö kan bidra till direkta skillnader i hur barn och vuxna förhåller sig i miljön. Enligt Strandberg (2006) skapas det ett engagemang när barnen får lov att vara delaktiga i att skapa miljön de befinner sig i. När barnen är delaktiga att förändra miljön kan det märkas en tydligare stimulans och ett lugn hos barnen vilket visar sig i hur de förhåller sig i miljön. Det som Strandberg (2006) talar om kan kopplas till läroplanen för förskolan och de mål som verksamheten ska sträva efter. Många barn spenderar mycket tid på förskolan, vilket innebär att de som arbetar i förskolan är en väldigt stor del av barnens liv. Miljöerna ska ge barnen möjlighet till att lära och utvecklas både som individer, men också kunskapsmässigt. Alla barn ska också ha samma möjlighet till att ta plats, utrymme och få lov att påverka verksamheten som de vistas i (Skolverket 2016).

I detta arbete kommer ni kunna läsa om studie av en förskolas pedagogiska miljö samt hur vi tagit del av tidigare forskning och olika teorier kring ämnet.

1.1 Bakgrund

Nordin-Hultman (2004) skriver att den pedagogiska miljön kan forma barn samtidigt som den kan berätta något om barnen som vistas där. Om skapandet av miljön utformat efter barnen skulle det kunna synliggöra vilka barn som befinner sig där. I dessa orden har examensarbetet tagit avstamp och under arbetets gång har förståelsen för den pedagogiska miljön vuxit fram.

Under den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU, har det presenterats många olika pedagogiska miljöer, i olika kommuner. Det har sett olika ut och därmed ökat intresset för pedagogiska miljöer och dess betydelser. Den pedagogiska miljön är såväl den fysiska

inomhusmiljö/utomhusmiljön, materialet samt människor och de möten som sker (Nordin-Hultman 2004). Björklid (2005) och Sandberg (2008) nämner båda att miljöerna kan utstråla vad som förväntas av barnen, därför är det av största vikt att dessa utformas efter vad barnen behöver för att lära och utvecklas. Miljöns betydelse är ett stort intresse hos oss vilket får oss att tänka på vår egen roll som pedagog samt vad för betydelse vårt egna förhållningssätt har för barns lärande. I rapporter ifrån OECD¹ och enligt Skolinspektionen (2012) skrivs det fram att pedagogernas förmåga att kunna skapa goda pedagogiska miljöer är av stor betydelse och gör skillnad för barnen (Skolinspektionen 2012). Det behöver finnas ett syfte med utformningen och materialet och att det kopplas till läroplanen för förskolan. Pedagogerna behöver ha en medvetenhet och en kunskap, samtidigt utgå från barnen, deras intressen och behov (Skolinspektionen 2012).

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Studiens syfte är att synliggöra pedagogernas tankar bakom de pedagogiska miljöer som skapas på förskolan samt vilka möjligheter miljöerna erbjuder barnen. I studien tydliggörs de bakomliggande idéerna till hur miljöerna har utformats samt varför de ser ut som de gör. Tidigare i texten framgår det att hela verksamheten en pedagogisk miljö. För att avgränsa studien ägnas intresset åt avdelningens fysiska miljö och dess betydelse för barnen.

Utifrån syftet har två forskningsfrågor formulerats:

- Vilka faktorer fokuserar pedagoger på när det gäller den fysiska inomhusmiljöns betydelse?
- Vilka möjligheter och begränsningar uppfattar pedagoger att den fysiska inomhusmiljön utgör?

---

¹ Organisation for Economic Co-operation and Development

2. Litteraturgenomgång och tidigare forskning

2.1 Miljöns påverkan

De Jong (2010) har forskat om förskolans fysiska miljö och beskriver begreppet ”miljös” betydelse, vilket innebär omgivningen runt oss. Hon menar på att fysiska och sociala miljöer påverkar människor på olika sätt i livet, vilket innefattar en grund för lärande och utveckling. Björklid (2005) menar att förskolans miljö omfattar både psykiska och fysiska aspekter som måste vara föränderliga beroende på vilken lärprocess barnen befinner sig i. Nordin-Hultman (2004) menar att miljön påverkar barn samt att de utvecklar sin egen identitet utifrån de erfarenheter barn bär med sig. Hon menar att det är *i* och *genom* olika situationer och miljöer som barns personlighet formas och inte *av* omgivningen. På det viset vistas barn i nya miljöer och utför aktiviteter samt testar olika hinder, möjligheter och normer som de utgör. I detta skapas ett barn. För att förtydliga ytterligare kring när barn möter vissa typer av aktiviteter eller material kan de upplevas på olika sätt. I någon situation anses barn vara positiva och i vissa andra negativa. Hur barn uppfattar sig själv eller uppfattas av exempelvis pedagoger beror på situationen och i vilken miljö de befinner sig i.

Åberg och Lenz-Taguchi (2005) påtalar att miljön ska ge inspiration till barnen. I miljön kan barnen hitta gemensamma upptäckter, men miljöerna kan också hämma barnens chanser att upptäcka saker tillsammans. I samspel med andra kan barnen inspireras samt lära av och med varandra. Av egna erfarenheter menar Åberg (2005) att barnen förändras ständigt i förhållande till miljön på förskolan. Vidare menar hon att pedagogerna ständigt måste utgå från barnen för att inte förbise något som skulle kunna utveckla ett barns kompetens. För att miljön på förskolorna ska utvecklas behöver pivoteringar göras för att möjliggöra observationer och reflektioner kring de miljöer barnen vistas i. En observation ska starta nya tankar och idéer som gör att pedagogerna kan utveckla verksamheten på bästa sätt utifrån barnen (Åberg & Lenz-Taguchi 2005). Björklid (2005) skriver också om att miljön kan hämma barns utveckling och lärande. Om miljön inte är stimulerande, utforskande, tillgänglig samt trygg, föreligger en risk att barn inte vill vistas på förskolan. Det kan även innebära att barn utvecklar ett beteende som inte är hållbart för varken barnet själv eller människorna runt omkring. Björklid (2005) hänvisar till Pramling Samuelsson och Sheridan som menar att den pedagogiska miljön innefattar både fysisk utformning, material, samspel mellan människor samt vilket klimat som finns i verksamheten. Miljön kan utstråla vad som förväntas av dem som befinner sig i rummet.

Rummet ska därför vara utformat för att alla barn ska kunna stimuleras, utvecklas och få chansen att utforska (Björklid 2005).

De Jong (2010) påpekar att utformningen av lokaler påverkar också barnen, olika förutsättningar som gör att människor anpassar sig efter miljön. En sak kan då vara att lokalen gör att pedagogerna kan bli begränsade vid skapande av miljöerna. De Jong (2010) menar på att läroplanerna från 1998 och 2011 mestadels kopplar till den sociala miljön som finns runt omkring barnen, däremot utelämnar den till större del den fysiska miljön. Hon menar att det finns mycket att tänka på i den fysiska miljön som man måste ta hänsyn till för att den ska fungera på bästa sätt. Lokalernas utförande är grunden till vilka möjligheter som finns i rummet, hon menar att man bör vara konsekvent vid utformningen av lokaler då den både kan hindra och bidra med saker för de strävansmål som finns i läroplanen. Den fysiska miljön i förskolan speglar hur pedagogerna ser på barns utveckling och lärande. Björklid (2005) skriver också om lokalens utformning, men hon menar att även om formen av lokalen inte är den lämpligaste för barn ska en bra pedagog kunna skapa miljöer samt arbeta på ett bra sätt.

2.2 Barngruppernas storlek

Pramling Samuelsson, Williams, Sheridan och Hellman (2016) beskriver om hur storleken på barngrupperna ser ut i dagens förskolor. Syftet med deras studie är att beskriva och analysera förskollärares tankar om vad en ideal barngrupp i förskolan är och vad deras tankar kring det vardagliga arbetet i förskolan. Forskarna beskriver hur barngruppernas storlek kan påverka barnen och utformandet av den fysiska miljön på skilda sätt. Deras resultat visar bland annat att många pedagoger anser att det är för stora barngrupper i befintliga lokaler. Det bidrar enligt forskningen att det blir svårt att anpassa miljön efter varje barn samt för pedagogerna att kunna se alla barn. Pramling Samuelsson et al. (2016) skriver att pedagogerna i studien upplever att det kan vara svårt att genomföra kontinuerliga observationer som leder till olika former av pedagogisk dokumentation för att tiden inte räcker till. Pedagogisk dokumentation behövs för att kunna lyfta arbetet som görs i förskolan och synliggöra det, samt för att kunna reflektera tillsammans med barnen, så att barnen själva kan få syn på sitt eget lärande. I studien menar pedagogerna på att de behöver mer tid för att kunna följa upp dokumentationsarbetet. Stora barngrupperna är en anledning till att pedagogerna upplever att de inte hinner med den

pedagogiska dokumentationen som är så viktigt och något som ska göras i verksamheten (Pramling Samuelsson et al. 2016).

Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) skriver fram att det olika aspekter som spelar roll för samspelet av en pedagogisk kvalitet i förskolan. Det innebär bland annat aspekter som inomhusmiljön, kommunikation mellan människorna, läroplansmålen, gruppstorlek, material som har betydelse för hur kvalitén ser ut i förskolan samt hur detta samspekar och fungerar eller ej. Det finns inte mycket forskning kring barngruppsstorlek och hur det påverkar pedagogernas arbetssätt och deras förmåga att uppfylla barnens lär- och kunskapsutveckling och följa de strävansmål som finns i läroplanen. Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) beskriver däremot en studie som visar att barn får en bättre kvalitet i sin framtida skolgång genom att vara i mindre barngrupper med färre pedagoger. För pedagogerna gäller det att ta till vara på tiden de har att kommunicera och interagera med barnen. Syftet med studien är att utifrån en pedagogs synvinkel se hur villkoren är för barns lärande i förskolan är och hur det förhåller sig till barngruppens storlek samt ett perspektiv på pedagogisk kvalitet. Frågeställningen handlar om att forskarna vill se hur pedagoger tänker kring storleken på barngrupperna i förskolan samt hur pedagogerna förklarar vilket tillvägagångssätt de organiserar barngrupperna i för att stärka lärmiljön i förskolan. Studien gjordes i Sverige på tolv olika förskolor och två intervjuer med förskollärare genomfördes på varje förskola. Det resulterade i totalt 24 intervjuer. Studien som Sheridan, Williams och Pramling Samuelssons (2014) beskriver, visar att med mindre barngrupper kan det skapas en lugnare miljö och att pedagogernas upplevelse av stress minskar, vilket också gynnar barnen i längden. De menar också att pedagogernas kompetens är en viktig faktor i barns lärande och utveckling. Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) nämner bland annat att pedagogerna ska kunna skapa en stimulerande och utmanande miljö med tillgängligt material, variation samt olika givande aktiviteter. Slutsatsen av studien visar hur pedagogerna organiserar och närmar sig barns lärande på olika sätt spelar roll för hur kvalitén i förskolan ser ut (Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson 2014).

I Nordin-Hultmans (2004) avhandling har hon undersökt hur barn skapar sin egen identitet och hur de förstår sig själva som individer samt hur andra beskriver barnen och hur de blir uppfattade. Nordin-Hultman (2004) har tittat på den pedagogiska miljön och på vilket sätt den kan skapa möjligheter för barnen. Hur tid och rum påverkar, hur olika material används i aktiviteter och hur det planeras. I studien har man också undersökt på vilket sätt rummen skapas

efter barnens intresse samt vilket barnperspektiv som synliggörs i verksamheten. Intresset har också varit kring samt på olika sätt vilken betydelse miljön och omgivningen har på barn, utifrån olika teoretiska möjligheter. Studien som Nordin-Hultman (2004) gjort har genomförts som två undersökningar. Hon har använt sig av två olika frågeställningar som rör respektive undersökning. Sammanfattningsvis har hon velat undersöka vilka möjligheter förskola och skolan erbjuder barnen att finna olika intressen och kunna skapa meningsfulla samband. Studien har också belyst hur pedagogiska miljöer ska kunna bli meningsfulla i mötet med barnen, få syn på vikten av det och vad det innebär. För att försöka få en tydligare bild har Nordin-Hultman (2004) därmed valt att utifrån psykologiska/pedagogiska teorier undersöka synen på människan som individ. Det har även vuxit fram att hon vill undersöka hur man på skilda sätt kan se på barn och deras relation till omvärlden och på vilket sätt det skulle kunna formuleras. Med teorier kunna se sambandet hur barn blir och skapas i relation till olika miljöer och situationer.

Enligt Nordin-Hultman (2004) har miljö och material alltid varit ett stort fokus inom förskolepedagogiken. Hon menar att mycket av det material som finns att använda sig utav i verksamheterna, oftast inte finns tillgängliga för barnen. Det material som finns används sparsamt, vilket gör att det begränsar barnens skapande möjligheter. Det sker ingen större variation av materialet, som leder till att det hindrar barnen från nyskapande. Det pratas hela tiden om att pedagogerna ska ta vara på den pedagogiska miljön och skapa ett givande och lustfyllt rum, men att material inte används i den utsträckning som är möjligt motsäger sig själv (Nordin-Hultman 2004).

Sandberg (2008) refererar till Skantze (1998) och De Jong (2005), de säger att den fysiska miljön har stor inverkan för barns utveckling och lärande. Det innebär att ett rum kan begränsa eller öppna upp för vad barn kan göra där. Sandberg (2008) hänvisar till Skantze (1998) denna gång, och hon menar att rummet ska vara en miljö för barnen där de kan få vara aktiva och utforskande, inte att rummet där konstruktionen ska styra barnen. Det finns sociala- och kulturella regler som berättar något om vad som förväntas ske i de enskilda rummen såväl i förskole- och skolbyggnaderna. För hur barn agerar i rummen samt hur och vad de lär. Det har att göra med hur rummen har möblerats, vad det är för material som barnen möter och vilka regler som gäller för hur man ska umgås i rummen (Sandberg 2008).

2.3 Reggio Emilia

Sergio Spaggiari som vid det här tillfället är barnomsorgschef i Reggio säger "kunskap skapas i möten mellan människor" (Wallin 1996:17). Wallin (1996) skriver att det var efter andra världskriget utanför staden Reggio i Italien som invånarna bestämde sig för att bygga upp barnomsorgen på nytt. Loris Malaguzzi var folkskollärare och hade studerat psykologi. Han blev fascinerad av invånarnas projekt och erbjöd sin kunskap och blev därmed en av grundarna för Reggio Emilia filosofin. Genom praktiskt arbete och ständiga diskussioner, växte det fram en helt ny syn på barn och föräldrar. Idag kallar vi det Reggio Emilia filosofin (Wallin 1996). Vallberg Roth och Månsson (2010) menar att filosofin grundar sig i begrepp som demokrati, delaktighet och inflytande. Uppbyggandet och redskapen som används är faktorer som är i fokus och det talas om barns rätt till en plats och ta del av samhället (Vallberg Roth & Månsson 2010).

Wallin (1996) menar att i miljön skapas det pedagogiska arbetet samt hur pedagogerna vill närma sig barnen. Det innebär att pedagogernas syn på barnen speglar sig i utformningen av miljön och dess möjligheter. Det finns olika centrala tankar inom Reggio Emilia filosofin, bland annat är det att barn har hundra språk samt ateljén är i fokus här. De hundra språken innebär att barn kan använda sig av olika material och uttrycksformer som att använda klossar, lera och att rita med mera. Barnet har alltså många fler språk än det verbala. En annan är att i människors möten med varandra, föds det kunskap, vilket Wallin (1996) även nämnde tidigare. Inom Reggio Emilia anses miljön vara en pedagog samt som ska inspirera och stimulera barnen. Miljön ska uppmuntra barnen till olika möjligheter för ny kunskap samt utmana barnens fantasier och tankar (Wallin 1996).

Wallin (1996) nämner Loris Malaguzzi och han menar att pedagoger behöver bli ännu bättre på att se barnen. Detta kallas lyssnandets pedagogik. Det är viktigt att pedagoger få lov att reflektera över vad de har observerat och tillsammans med arbetslaget få diskutera, på så vis skapas det ett större intresse. Efter aktiviteter med barnen är det viktigt för barnen/pedagogerna att få lov att reflektera och diskutera över vad de har upplevt. Det gör att barnen blir delaktiga i sitt eget lärande och få lov att yttra sina tolkningar, tankar och fantasier (Wallin 1996).

Pramling Samuelsson, Sheridan och Williams (2006) skriver att både Reggio Emilia och läroplanen för förskolan ser på barn som en aktiv individ som vill ha en interaktion med

omvärlden och förstå den. Inom Reggio Emilia anses att pedagogen ska arbeta utifrån barnens intresse och de frågeställningar som dyker upp. Pedagogerna ska ta tillvara på vad barnen signalerar och skapa och följa upp under arbetets gång (Pramling Samuelsson, Sheridan & Williams 2006).

I litteratursammanställningen ovan finns det relevant fakta att diskutera kring i relation till resultatet som framkommit i denna studie. Det som bland annat nämns är barngruppernas storlek och det kan ha betydelse för hur denna studie skrivs fram. På vilket sätt det reflekteras kring ämnet. Det blir en brist på tid för pedagogerna när det är många barns olika behov som ska tillgodoses. Därmed kan det påverka verksamheterna och utformningen av miljön negativt. Reggio Emilia filosofin pratar om hur den pedagogiska miljön är en tredje pedagog och hur viktig den är, vilket är relevant för studien.

3. Teoretisk bakgrund

3.1 Val av teorier

Utifrån litteraturen som nämnts tidigare har två teorier synliggjorts, det postmoderna perspektivet och sociokulturella perspektivet. De båda perspektiven berör den pedagogiska miljön på olika sätt, vilket gjorde att det upplevdes lämpliga att fokusera på i denna studie.

3.2 Moderna och postmoderna perspektivet

Det postmoderna perspektivet är den vetenskapliga teori som Nordin-Hultman (2004) utgår ifrån i sin avhandling. Begreppen postmodern och modern inom pedagogiken och psykologin hänvisar till olika sätt att se på kunskap. Nordin-Hultman (2004) menar att utifrån modernitetens kunskapsteori ses världen som att den är uppbyggd på ett bestämt sätt. Enligt Nordin-Hultman (2004) är det också stort fokus i modernitetens kunskapsteori på att vår värld hela tiden är i utveckling, att det hela tiden går framåt och mot något som är bättre. Moderniteten står också för att vi människor kan få kunskap om allt som har med världen att göra (Nordin-Hultman 2004).

Nordin-Hultman (2004) skriver att det postmoderna perspektivet innebär att vi människor inte kan få en förståelse för världen utanför det språk och tecken vi har och har skapat. Det innebär

att vi inte kan få en större förståelse för något vi inte vet någonting om eller något som vi inte har ett språk för. Språket måste alltid komma i första hand. För att förstå olika fenomen måste vi ta hjälp av språket, som beskriver/kategoriserar fenomenen. “Det är *i* och *genom* våra kunskapsredskap, vårt språk och innebördsgivande diskurser som verkligheten tar form” (Nordin-Hultman 2004, s.39).

Nordin-Hultman (2004) skriver hur den pedagogiska miljön på verksamheten beskriver något om vad/hur ett barn är och borde vara, “Rummet säger något om vem man är” (Nordin-Hultman 2004, s.51). Hon menar att ett rum eller en plats inte enbart behöver vara fysisk. Hon menar exempelvis när man kommer in i ett rum kan det utstråla en känsla om hur personen som skapat rummet är. Människor placerar sig i rummet efter hur rummet vill att man ska bete sig (Nordin-Hultman 2004).

Dahlberg, Moss och Pence (1999) menar att det postmoderna perspektivet innebär att det finns inget som kan ge oss grund för kunskap, sanning och etik, utan att man ser världen och kunskapen som socialt konstruerat. Det postmoderna perspektivet kan förklaras som många olika verklighetsperspektiv. Dahlberg, Moss och Pence (1999) citerar Patti Lather: “Kunskapens fakta är baserad på text, de är sociala konstruktioner som vi själva har skapat i vår strävan att förstå vår egen situation” (Dahlberg, Moss & Pence 1999, s.71). Det kan förklaras med att vi människor upplever världen på olika sätt genom att vi har skilda verkligheter, hur vi känner, hör och ser (Nordin-Hultman 2004).

Det som Nordin-Hultman (2004) menar kan kopplas till vår studie, genom att det undersöks hur pedagogerna tänker kring den fysiska inomhusmiljön i ett rum eller flera rum. Vad är pedagogernas tanke kring skapandet av rummet? Vad vill pedagogerna att rummet ska tala om? Till vem talar rummet till? Syns barnens delaktighet i rummet på något vis? etcetera.

Med olika perspektiv på omvärlden kan göra att människor har olika upplevelser om hur en miljö ska användas. Det kan också spegla sig i erfarenheter och kunskaper om hur material i rummen ska användas. Detta kan vara användbart för denna studie, då det fokuserar på miljöns möjligheter samt begränsningar som miljön utgör. Det postmoderna perspektivet talar även om hur vi människor är i behov av ett språk för att kunna få en förståelse för olika fenomen. Det gör att vi kan sätta ord på olika aktiviteter och skeende som sker, exempelvis i förskolans fysiska miljö.

3.3 Sociokulturella perspektivet

Strandberg (2006) tolkar Vygotskij som menar att miljön påverkar oss hela tiden vart vi än är och hur vi än förhåller oss till miljön på ett kreativt sätt. Han menar olika rum på förskolor påverkar barnens lärande och utveckling. Miljöerna ger barnen förväntningar, känslor, nya erfarenheter och kunskaper. För ett barn som lär sig att gå efter att innan bara ha krupit på golvet, förändras både miljön och möjligheten att ta sig fram i miljön. Ibland kan även miljön vara för svår för barnen, vilket kan innebära att barnen inte vågar ta för sig och utforska (Strandberg 2006).

Strandberg (2006, s.23–24) beskriver Vygotskijs perspektiv vad som behöver uppmärksammas i miljöerna på förskolor och skolor:

- Interaktion: Vilka samspel bjuder miljön in till? Ska barnen samspela med varandra eller pedagogerna?
- Aktivitet: Vilka möjligheter till lek och lärande finns det i miljön?
- Artefakter: Vilka material och verktyg finns tillgängliga för barnen?
- Utvecklingshopp: Vad är det miljön förväntan sig att barnen ska lära sig?
- Kreativitet; Är miljön helt klar eller finns det möjlighet för barnen att utveckla rummet vidare?
- Tillgång till: Det som finns i rummet är det tillgängligt för barnen? För vem är artefakterna tillgängliga för?

“Checklistan” tar med viktiga insikter beskriver Strandberg (2006), som kan vara till stor hjälp när man skapar pedagogiska miljöer. Han menar dock vi inte ska glömma att låta barnen vara delaktiga. Barn har många tankar och idéer som vi ska ta vara på, det är barnens miljö. Strandberg (2006) menar att istället för att helt färdigställa miljön bör reflektioner ske för att utveckla miljön gemensamt, barnen bör få vara kreativa med pedagogernas stöd. Förändringar i miljön som inte skapas med hjälp av barnen kan ibland stoppa barns utveckling istället för att utveckla (Strandberg 2006).

Strandberg (2006) nämner också Vygotskijs sätt att se på social kompetens, att det är alla former av samspel som är grunden till utveckling, att alla människors förmågor har rötterna i sociala relationer. Med hjälp av social kompetens får man lättare till att samspela med både människor och omvärlden. Interaktionen mellan människor skapar ofta nya kunskaper och erfarenhet hos båda parterna (Strandberg 2006). Han nämner också att rum kan tala om vilket sorts samspel

som ska utföras där, är det ett rum som bjuder in till interaktion via samtal eller där det gäller tankearbete. Samspel kan utföras på olika sätt, men Strandberg (2006) påstår att interaktionen är den största källan till lärande. Det innebär att en miljö kan ha påverkan på barns lärande och utveckling beroende på vilket samspel miljön bjuder in till. "Barnets förhållande till miljö förändras alltså i relation till barnets aktivitet i sin miljö" (Strandberg 2006, s.20).

Utifrån det sociokulturella perspektivet som nämnts ovan kommer det användas i relation till resultaten, då detta perspektiv är ett sätt att se på den pedagogiska miljöns betydelse.

4. Vetenskaplig metod

4.1 Val av insamlingsmetod

Examensarbetet utgår ifrån en kvalitativ metod. Kvalitativ ansats skapar sammanhang som kräver förståelse, men som inte uppenbarar sig på en gång utan blir tydligare desto längre tiden går (Eliasson 2013). I examensarbetet använder vi oss utav strukturerade intervjuer för att vi inte ville påverka respondenterna i deras val av svar. Det innebär att intervjuaren har ett frågeschema där det inte finns möjlighet till att ställa spontana följdfrågor. För att besvara studiens forskningsfrågor var intervjuer den bästa metoden. Vi uppfattade att våra frågor var tydliga och det var relevant material att arbeta med. Stukát (2011) skriver att användningen av strukturerad intervju kan liknas med enkät. Han menar att det kan ge samma svar, men oftast är det större sannolikhet att få mer svar genom att utföra intervjuer än att göra enkäter. Stukát (2011) framhäver enkelheten i formen och att situationen gör det möjligt att använda sig utav och interaktionen som skapas mellan intervjuaren och respondenten. Personen som intervjuar behöver inte ha någon större tidigare erfarenhet utan genom att använda sig av denna teknik får man fram material som är lätt att arbeta med. Ofta ger det tydligt resultat som kan analyseras och jämföras, förklarar (Stukát).

Som Stukát (2011) och Eliasson (2013) skriver tänkte vi också på när vi valde att använda oss utav strukturerade intervjuer. Vi tänkte att det skulle vara en bra och passande metod att använda oss utav. På så vis skulle vi kunna få fram ett tydligt resultat och relevant information med hjälp av våra intervjufrågor. Vi tänkte även att det kunde vara ett givande sätt att se en röd tråd i materialet och få syn på pedagogernas tankar och syfte.

4.2 Metodkritik

Nackdelen med strukturerade intervjuer kan bland annat vara om respondenterna tolkade frågorna på olika sätt. Det kan även vara en nackdel med denna intervjuform eftersom den inte är en flexibel metod. Personen som intervjuar får svårt att fånga upp något nytt, för hen har redan en bild av vad hen vill ha svar på. En annan nackdel kan även vara att vid ett intressant svar inte kunna fördjupa oss i det ämnet ytterligare med hjälp av följdfrågor.

Vi genomförde först fyra strukturerade intervjuer. I samråd med handledare och examinatoren valde vi att genomföra ytterligare två intervjuer som var semistrukturerade. Med de två sista intervjuerna ställde vi följdfrågor för att se ifall det gav någon skillnad i respondenternas svar. Det visade sig bli en minimal skillnad och vi kände oss efter detta säkra på att vi hade fått bra material i våra strukturerade intervjuer. Att vi gjorde sex intervjuer istället för fyra gav oss ett större material som vi kunde arbeta vidare med. Däremot ledde inte följdfrågorna till mer utförliga svar än vad respondenterna gett tidigare utan de upprepade endast sina svar. Vi skriver även i val av insamlingsmetod att vi väljer den typen av intervjuform för vi vill påverka respondenten och dennes svar så lite som möjligt, men i ett sådant här sammanhang är det kanske omöjligt att inte påverka varandra. Hur intervjuaren eller respondenten uttalar sig påverkar väl den andra på något sätt och vice versa.

4.3 Val och beskrivning av undersökningsgrupp

Vi valde att använda oss utav en förskola som vi kände till väl och tog kontakt via mail. Med hjälp av förskolechefen fick vi sex pedagoger som ville ställa upp som respondenter och fick därmed deras samtycke till att bli intervjuade. Det var inget krav att personerna i intervjuerna skulle vara förskollärare, utan vi skrev endast till förskolechefen att vi gärna ville intervjua pedagoger. Vi ville höra hur olika personer som arbetar i förskolan ser på den pedagogiska miljön.

4.4 Genomförande

Vi var på förskolan vid två tillfällen och intervjuade sex pedagoger. Vi använde oss utav fyra strukturerade och två semistrukturerade intervjuer, bestående av nio frågor/frågeområden. Intervjuerna varade i cirka 15–25 minuter. Vi satt i ett avskilt rum tillsammans med en pedagog i taget och ställde frågorna. Vi använde oss av ljudupptagning för att efteråt kunna åter höra intervjun och för att lättare kunna sammanställa vårt resultat. En av oss ställde frågorna till

respondenten medans den andra förde anteckningarna. Denscombe (2009, s.246) menar att den som intervjuar ska hålla sig neutral till respondentens tankar, vara lyhörd och lyssna till vad de säger. Detta var något vi hade i åtanke under tiden vi utförde våra intervjuer. Vi fick tänka oss för att inte störa deras tankar, visa vårt instämmande eller lägga egna värderingar i deras svar.

4.5 Bearbetning och analys av det insamlade materialet

Vi bestämde oss att transkribera tre intervjuer var, för att vara så effektiva som möjligt. När vi skrivit ned allt som respondenterna sagt skrev vi ut materialet och klippte ut svaren till varje fråga. Vi spred ut frågorna på golvet och lade respektive svar under varje fråga för att få en tydligare bild över svaren. När vi lagt ut alla frågor och svar diskuterade vi om hur vi skulle göra för att hitta vilka av våra intervjufrågor som passade bäst under respektive forskningsfråga. Vi kom fram till att fråga ett, två, tre, sju samt åtta hamna under första forskningsfrågan och de resterande hamna under andra forskningsfrågan. Efter det läste vi igenom svaren och skrev upp det vi tyckte var givande till forskningsfrågan, vi läste högt upp för varandra vad vi läst och hittade gemensamma nämnare bland svaren. Genom att kategorisera de olika svaren hittade vi olika begrepp som gjorde att vi såg begreppen på nya sätt samt att vi såg de ur olika perspektiv. Vad vi kommit fram till under vår analys kommer presenteras i vår resultatdel.

Vi tyckte att denna analysmetod verkade bra och att man förhoppningsvis kunde få en tydlig bild när man hade allt material utskrivet.

4.6 Etiska övervägande

När vi skrev vårt missivbrev utgick vi ifrån vetenskapsrådets (2012) forskningsetiska principer, som sedan skickades till förskolechefen på förskolan. Där berättade vi kortfattat om vår studie samt vilka forskningsetiska riktlinjer vi som studenter måste följa och vilka rättigheter de som deltar i intervjuerna har. Respondenterna har fått informationsbrevet av förskolechefen, och de har godkänt ljudupptagning samt samtyckt att delta i både intervjun och studien. Det som stod i informationsbrevet var att informationen respondenterna gav oss endast kommer till att användas till studien samt att all information och material hanteras konfidentiellt. De enda som fick ta del av vårt studiematerial var vår handledare och examinator. Deltagarna var även medvetna om att det var frivilligt att delta i studien samt att de fick lov att dra sig ur intervjun när de ville.

5. Redovisning av resultat

I de svaren vi fått från pedagogerna kunde vi se vissa mönster. Det framkom gemensamma tankar, samt olika idéer kring den pedagogiska miljön. De olika underrubrikerna är begrepp som kan kategorisera det samtliga respondenter. Respondenterna nämns som P1-P6, pedagogernas nummer stämmer inte med den nummerordning som intervjuerna utfördes i.

5.1 Observation

I svaren vi fått från de olika pedagoger som deltog i studien menar alla att det är viktigt att observera barnen. De menar att observation kan bidra till att man ser saker som kan ha stor betydelse för hur barnen både kan påverkas positivt och negativt av miljön de befinner sig i. P5 berättade att de brukade filma barnen och sedan under sin reflektionstid gå igenom filmen utifrån några frågor: "Vad gör barnen? Vad leker de? Vilka lärprocesser är de i?" Under reflektionstiden brukar pedagogerna använda sig av bland annat dessa frågor för att komma fram till hur de kan skapa sin pedagogiska miljö. Detta är något som två andra pedagoger också nämner, men att tiden inte alltid finns för att filma eller sätta sig ned och observera barnen. En fördel är att pedagogerna möter barnen varje dag vilket också är ett sätt att se hur miljön behöver vara eller förändras. "En pedagogisk miljö behöver vara rik och föränderlig", menar P1.

5.2 Närvarande pedagoger

Några av pedagogerna tryckte på att all tid på förskolan handlar om att vara där med barnen, tiden vi spenderar med dem skapar nya tankar och idéer för att förändra miljön för barnens behov. "Även jag som pedagog att jag försöker va närvarande eller härvarande som vi brukar kalla de för. Du kan va närvarande men du är inte här och nu i alla fall" sa P2.

P1 menar att om ett barn springer runt finns det kanske inte något som intresserar det barnet, och då är det viktigt att ta reda på vad det barnet behöver för att stimuleras. "Asså om vi skapar en miljö utifrån barnen då får vi fram det kompetenta barnet" sa P5. Om vi låter barnen vara med och skapa miljöer utifrån barnens perspektiv, då bidrar vi till att utveckla kompetenta barn. I intervjuerna pratar samtliga pedagogerna mycket om att det är viktigt som pedagog att vara lyhörd och observant. Det gäller att ha ögonen öppna för att se hur barnen betar sig i miljöerna och med materialen som finns, för att hela tiden kunna anpassa det efter barnen. Pedagogerna menar att man alltid ska försöka utgå ifrån barnen och deras intresse samt att barnen ska få vara

delaktiga i skapandet av miljön och de material som ska finnas där. Verksamheten ska hela tiden kunna vara flexibel och föränderlig och därför viktigt med närvarande pedagoger.

5.3 Delaktighet och samspel

Alla som deltog i vår studie nämner att de alltid utgår från barnen när nya lärmiljöer skapas. Några pedagoger pratade även om att en miljö kan förändras flera gånger per termin, barn utvecklas och ändrar sig, då måste miljön också förändras. Ibland får barnen vara med att ändra om miljön. Vid ett sådant tillfälle menar en av pedagogerna att barnen blir delaktiga om hur det ska se ut på avdelningen, vilket också kan göra att det blir enklare för dem att hitta något att göra. Som skrivs ovan bör miljön enligt P1, P5 vara flexibel, föränderlig och levande hela tiden samt tillgänglig för barnen. "Miljön ska vara tydlig", sa P1. P6 menar att det är viktigt att miljön ger barnen en positiv känsla och barnen får vara med och känna sig delaktiga i skapandet av miljön. De menar på att det leder till ett lärande och det sker med hjälp av miljön och materialet som finns där. P4 pratar om att barnen kan inspirera varandra till ett nytt lärande och skapande.

5.4 Variation och Utrymme

En av våra frågor handlade om önsketänkande kring den pedagogiska miljön de arbetar i nu, för att den skulle kunna bli bättre och ännu mer optimal. På denna fråga önskade många av pedagogerna samma sak och det var att ha tillgång till mer utrymme. De ansåg att lokalerna är för små med för stora barngrupper. Det blir ständigt en utmaning att kunna skapa en trivsamt miljö för alla att befinna sig i. P1, P4 och P6 menar att det inte finns någon möjlighet för barnen att kunna gå undan och få lov att vara i fred, matplatsen tar stor del av barnens yta där de egentligen hade kunnat vara fler lärmiljöer samt för lite antal rum. Ytan är inte tillräcklig för barnen som vistas där, det kan leda till att barnen blir stressade och otrygga, menar pedagogerna. Miljön ska anpassas efter de barn som vistas på förskolan, när lokalerna försvårar detta måste det ske förändringar. Pedagogerna menar att det är svårt att vara med och påverka dessa. När ytan inte är tillräcklig nämner alla pedagogerna att det får skapas rum i rummen. De skapas olika små hörn i rummen för att alla barn ska få möjlighet till att utforska samt bli utmanade på olika sätt. De menar att miljön måste vara inbjudande och att det ska finnas saker för alla. En av pedagogerna sa att en varierad miljö kan träna barns olika förmågor beroende på barns tidigare erfarenheter samt förståelse för hur material ska användas.

Några av pedagogerna såg inte utrymmet eller ytan som något problem. Med den ytan som finns, de möjligheter och förutsättningar, upplever pedagogerna som att de har kunnat skapa bra och lärorika miljöer för de barnen som vistas där. De pedagogerna upplever som att barnen trivs i miljön som har skapats och med det material som finns där. Pedagogerna nämnde också att det finns olika syften med material och har man ingen tidigare kunskap om något kan det vara svårt att veta hur materialet ska användas. De poängterar därmed att det är viktigt att en pedagog finns tillgänglig och sätter sig ned med barnen för att visa hur vissa material ska användas eller att barnen visar varandra och lär tillsammans. P1 berättade också om att många pedagoger är rädda för att exempelvis ta in naturmaterial just för att det smutsar ner inne på verksamheten. P1 ansåg att det kan vara viktigt att släppa den tanken ibland att allt måste vara städat och fint hela tiden. ”Det är barnens miljö och de måste få lov att utforska både inne som ute, det innebär ibland att det blir smutsigt”, sa P1. Ibland behöver man ta in naturmaterial för att kunna undersöka det vidare, att det blir en del av verksamheten och den miljön. Det kan leda till vidare inspiration och upptäckande. Även att materialet ska vara utbytbart, säger pedagogerna, om det inte används får man som pedagog erbjuda barnen något annat som stimulerar och utmanar dem. “Och vi tycker att det är viktigt att det finns tillgängligt för det som inte syns det finns inte för barnen” sa P1.

5.5 Komplement till hemmet

P6, P3 och P2 nämner att det är “viktigt att våra miljöer är ett komplement till det som finns i hemmet”. Under intervjuerna nämndes det att materialet som finns ska vara något som barnen inte mött tidigare, vilket då kan innebära att de traditionella sakerna som dockor, bilar, byggklossar inte alltid behöver finnas framme. Pedagogerna menar att man istället kan använda saker som gör att barnen vågar använda sin fantasi och kreativitet. Det kan göra att barnen hittar nya saker som intresserar dem och på så vis skapar nya erfarenheter och kunskaper hos barnen. P6 förklarar att när det sker utflykt till skogen eller lekplatsen är det inte alltid en självklarhet att alla barn har stor erfarenhet av den miljön. Det är därmed viktigt som pedagog att försöka erbjuda barnen nya upplevelser och kunskaper, menar P6. Att barn får lov att utforska de olika miljöerna och ta till vara på vad det kan erbjuda för barnen och lärmiljön på förskolan. Pedagogen säger att på så vis kan det inspirera barn till nyfikenheten samt intresse för att lära sig nya saker och bidra till ett lärande.

P3 påtalar vikten av att tydliggöra det digitala i miljön. Det finns mycket med det digitala som man kan ta hjälp av i olika aktiviteter för att komplettera och förstärka lärandet och upplevelsen.

Att projicera upp bilder och liknande på väggen eller att använda sig utav bee bots som handlar om programmering. Det är saker som barnen oftast inte möter på hemma, vilket göra att det kan öppna upp och skapa extra inspiration, menar P3.

6. Sammanfattande analys av resultat

Nordin-Hultman (2004) menar att rummet kan utstråla en känsla beroende på hur rummet är skapat och det kan påverka hur barnen tar sig an miljön. Ingen människa är som en annan utan vi är alla olika, vilket ibland försvårar att skapa bra miljöer för alla barn. Strandberg (2006) nämner att rum kan utstråla känslor, erfarenheter, kunskaper och förväntningar. Miljöerna berättar något för barnen på olika sätt. Han skriver också att rummet kan påverka barns lärande på ett positivt och negativt sätt. För att minska rummets negativa påverkan är det vi som pedagoger som får vara närvarande och lyhörda för att anpassa miljön på ett sätt där barnen känner sig trygga samt att det finns plats för alla att hitta ett lustfyllt lärande. Om miljön inte är anpassad för barnen kan det bli att en del barn nyttjar miljöns resurser fel. Som några av våra respondenter beskrev springer barnen ibland runt i miljön vilket kan betyda att den inte är tillräckligt stimulerande. Det kan innebära att en förändring i miljön behövs. När barnen springer kan de då uttrycka att en förändring i miljön behövs. Barn är i behov av rörelse och behöver utrymme för dessa behov. Vid en sådan situation tänker vi att det är pedagogens ansvar att se till att barnet hittar något att göra. Ur ett postmodernt perspektiv har alla människor olika syn på sin omvärld, vilket kan innebära att även om pedagogerna har skapat en miljö efter barnen betyder det inte att de upplever miljön på samma sätt (Nordin-Hultman 2004). Som några av våra respondenter påpekade så behöver man vara med barnen och stötta dem till att våga prova saker som de inte mött tidigare. Miljön ska vara anpassad efter barnen, men barnen behöver kanske stöttning för att veta hur de ska göra. Som vi nämnde tidigare om att pedagogerna ansåg det vara bra med material som barnen inte har hemma, fick oss att tänka på Nordin-Hultmans (2004) ord om att det barn hör, ser och känner hör ihop med deras meningsskapande. Genom skilda upplevelser kan de använda sina olika sinnen när de utforskar och upptäcker nya saker på förskolan, vilket då ger dem mening att skapa ett intresse. I samspel med andra kan vi lära oss nya saker som gör att vi får både nya kunskaper och erfarenheter. Strandberg (2006) skriver om Vygotskijs sätt att se på samspel. Han menar att samspel lägger grunden till utveckling och lärande.

Strandberg (2006) skriver om att barnen ska få vara delaktiga i hur miljön skapas, vilket också visade sig i vårt resultat. Pedagogerna vill låta barnen vara delaktiga och vi reflekterar över vilket sätt man inkluderar barnens delaktighet i skapandet av miljön. Nordin-Hultman (2004) skriver att den pedagogiska miljön säger något om de barnen som vistas där. Hon menar att ”hur” pedagogerna och barnen arbetar i verksamheten utstrålas i rummet. Det är i och genom kunskapsredskapen som verksamhetens ”verklighet” visar sig, alltså utifrån pedagogernas och barnens synvinkel på deras arbete. Efter att ha analyserat vårt empiriska material kunde vi tydligt se att tiden inte alltid fanns för pedagogerna att sätta sig ned tillsammans med barnen och samtala om miljön. De flesta av pedagogerna använde sig av observation eller filmning, för att få syn på vad som behövs för barnen att både utmanas och utvecklas. Samtalen mellan barn och pedagoger kanske man inte alltid hinner med när det gäller att integrera barnen i miljön på förskolan, men det kan vara till en stor hjälp att höra vad barnen har att säga om miljön de befinner sig i. Detta är även bra för att träna barns språkutveckling och att samspela med andra människor. I dialoger finns det möjligheter till att träna flera olika förmågor. Nordin-Hultman (2004) menar att vi människor behöver språket för att kunna få en förståelse för olika fenomen och därmed behöver språket alltid komma i första hand. I de vardagliga samtalen kan pedagoger få reda på mycket om vad barnen tänker och har för idéer, men tiden till att hinna dokumentera det barnen sagt kanske inte alltid finns där. I Strandbergs (2006) tolkning av Vygotskijs checklista är interaktionen först ut av de faktorer man bör tänka på vid skapandet av miljöer. Det framkom också att det kanske inte alltid är tiden som gör att det är svårt att sätta sig ned och samtala med barnen utan det kan snarare även vara antalet barn i barngruppen. Ytan, det vill säga lokalerna, ska kanske klara av antalet barn, men det betyder inte att de antal barn som vistas där klarar sig på den ytan. Alla människor är olika, vilket betyder att lokalerna kanske inte alltid är gjorda för alla barn. Interaktion sker inte bara mellan människor utan också i hur man interagerar med miljön, hur förhåller sig barnen till miljön och vad gör miljön med barnen. Barngruppernas storlek har betydelse för hur mycket pedagogerna hinner med i verksamheten och det skapar större svårigheter med att skapa en miljö som verkligen passar alla barns intresse och behov.

7. Diskussion

Utifrån våra två forskningsfrågor har vi kommit fram till att pedagogerna beskriver förskolans pedagogiska miljö med liknande begrepp. Det har fått oss att kritiskt granska svaren och diskutera det vi ansåg vara mest kunskapsgivande för oss. Pedagogerna har även tagit upp vad

man bör tänka på i skapandet av de pedagogiska miljöerna, för att miljöerna ska bli stimulerande för alla barn som vistas där. Detta framkommer i våra diskussioner om de begrepp som framkommit i vår resultatdel.

Vårt fokus är på den fysiska inomhusmiljön på förskolan, när vi läst i läroplanen för förskolan nämns inte den fysiska miljön. Miljön i allmänhet nämns i samband med att den ska anpassas för alla barn och att man ska utgå från en helhetssyn på barnet. Det skapar en fundering hos oss, är det alltid möjligt? Utifrån Sheridan, Williams och Pramling Samuelssons (2014) forskning som vi nämnt tidigare finns det en del saker som gör att det ibland kanske brister, exempelvis stora barngruppen gör att tiden försvinner. Alla barn ska ha möjlighet till att hitta saker som både utmanar, utvecklar och stimulerar dem, men om tiden inte finns där för pedagogerna försvårar det arbetet med att verkligen göra miljöer som är tillräckliga för alla barn. Åberg och Lenz-Taguchi (2005) skriver om att observationer är ett sätt att använda sig av när det gäller att förändra miljön på förskolan. I relation till forskningen som Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) gjort tänker vi att om tiden inte finns till att vara närvarande med barnen hur finns det tid till att observera? Kanske kan observation vara bra vid något tillfälle, men kanske är det något att reflektera över i sitt arbetslag. Vilken metod ska pedagogerna använda sig av för att verkligen se alla barn som vistas på deras avdelning. Wallin (1996) pratar om att pedagogerna ska ta sig tid att reflektera tillsammans med barnen, på så vis tänker vi att det kan bli ett sätt att använda sig utav för att skapa bra miljöer för barnen. Reggio Emilia filosofin arbetar bland annat med delaktighet och inflytande, vilket läroplanen för förskolan säger.

Utifrån vårt resultat har vi kommit fram till att det finns olika faktorer som belyser vad miljön kan få för påverkan för barnens lärande och utveckling. Björklid (2005) nämner bland annat att miljön behöver vara stimulerande, utforskande, trygg och tillgänglig. Men hur får man en miljö som har allt detta och hur vet vi om alla barn känner det? I vårt resultat har vi sett att pedagogens roll är en stor del för att verkligen skapa miljöer för barnen som vistas där. Att vara en närvarande pedagog är nästan vår viktigaste arbetsuppgift som pedagog, att verkligen vara här och nu med barnen. Men ibland uppkommer det hinder som gör att pedagogerna inte känner sig tillräckliga för barnen. En gemensam faktor som framkom i vårt resultat var tiden, det satte igång tankeprocesser hos oss vilket gjorde att vi grävde oss ner i tidigare forskning om varför tiden kan ha så stor betydelse. Vad vi då kom fram till var att det kanske egentligen inte var tiden som är det stora problemet utan kanske antal barn och pedagoger. Pramling Samuelsson,

Williams, Sheridan och Hellman (2016) skriver att pedagogerna i en studie menar att de stora barngrupperna påverkar deras arbete med den pedagogiska dokumentationen. Tiden är en bristande faktor och det är ständigt en utmaning för pedagogerna att hinna med och arbeta med pedagogisk dokumentation kontinuerligt och belysa barnens arbete. Pedagogisk dokumentation är något pedagogerna ska använda sig utav i förskolan, men vad händer när pedagogerna upplever tidsbrist och att det inte hinner med. Kan det påverka miljön och barnens vistelse i miljön? Hur ska man göra för att få tiden att räcka till alla uppgifter som skall utföras i verksamheten? Enligt läroplanen ska dokumentation av olika slag vara ett genomsyrande inslag i förskolans verksamhet och är något som pedagogerna hela tiden ska arbeta med och reflektera kring. Det behövs göras för att kunna utveckla verksamheten vidare och på så vis utmana barnen i deras lärande och utveckling. Det står även att barnen ska få möjlighet till att utföra dokumentation med hjälp av olika uttrycksformer (Skolverket 2016). Om tiden är en stor faktor till varför det ibland kan vara svårt att se barnens lärprocess fick oss att fundera över på hur man kan arbeta med det tillsammans med barnen. Läroplanens ord är att barnen ska få möjlighet till att dokumentera är det ett ypperligt tillfälle att utforska olika uttrycksformer med att låta barnen dokumentera sina tankar och kunskaper på sitt eget sätt, vilket kan vara en stor hjälp för pedagogerna att utgå ifrån när de ska skapa nya pedagogiska miljöer.

Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) pratar om att barngruppernas storlek kan vara en bidragande faktor till tidsbristen. När barngrupperna är väldigt stora och det är många barn som pedagogerna ska ta hänsyn till, men med samma tid och arbetsuppgifter som ska göras. Barngruppernas storlek är något vi ofta har tänkt på när vi varit på praktik, då det ofta är runt 20 barn på en 3-5 års avdelning. Oftast är där 3 pedagoger på en avdelning, vilket betyder att varje pedagog har ansvar för 6 eller 7 barn. Tiden till att se alla dessa barn och skapa miljöer utifrån deras intressen kan inte alltid vara enkelt. Som pedagog strävar man efter alla dessa faktorer vi nämnt i vårt resultat, men i det dagliga arbetet är det oftast dessa som kanske blir drabbade då det tillkommer arbetsuppgifter som tar tid ifrån barnen. Har vi en läroplan som vi ska sträva efter måste det vara möjligt att kunna nå fram till alla dessa strävansmål och uppdrag, men hur ska det gå till om tiden inte finns där?

Vi kom fram till att man kan ha olika syn på hur man ska använda sig av lokalens utformning. Att man ibland kan ha svårt att hitta nya sätt att använda utformningen på. De Jong (2010) menar att man som pedagog kan känna sig begränsad när det ska skapas nya lärmiljöer på avdelningen. Det första som några pedagoger nämnde var att utrymmet var litet, medan några

andra inte alls nämnde utrymmet som ett problem utan sa att de inte ville lägga energi på något som man inte kan påverka. Vi har diskuterat och analyserat ytans problem och tänker att alla pedagoger arbetar efter att nyttja miljön på bästa sätt. Skulle man vid tillfälle uppleva att barnen inte är tillräckligt stimulerade, bör man hitta/bör det finnas redskap att ta till som gör att man får nya idéer och infallsvinklar istället för att se lokalen som ett hinder. Kanske är det något som behöver förändras i arbetslaget, inspiration eller kanske tömma lokalen för att verkligen få syn på hur lokalen kan användas. Som vi nämnt tidigare påpekar Björklid (2005) att en pedagog ska kunna skapa bra miljöer hur än utformningen av lokalen är. Pedagogens roll är att se till att miljön på förskolan är levande och föränderlig. Förskolans uppdrag handlar bland annat om att verksamheten ska ge en trygg och lärorik miljö för barnen som vistas där (Skolverket 2016), vilket då innebär att det är pedagogernas ansvar att skapa miljöer som är anpassade för barnen. De Jong (2010) menar att som pedagog att vara medveten om rummets kvaliteter och får lov att användas för att skapa de bästa möjligheterna för barnen. Hon menar också på att pedagogerna ska ha en bra arbetsmiljö, för att energin ska läggas på barnen och inte lokalen (De Jong 2010). Vi anser att arbetsmiljön ska vara bra för att pedagogerna ska kunna göra ett bra jobb. Enligt läroplanen är det pedagogernas ansvar att skapa bra miljöer för barnen för att de ska få de bästa möjligheterna för utveckling. Det blir ibland lite problematiskt att mycket av tiden läggs på sådant man inte vill ta ifrån barnens tid. Det läggs på extra arbetsuppgifter på pedagogerna som de egentligen inte ska göra, vilket också kan vara en bidragande effekt till varför tiden inte räcker till och då blir barnen lidande.

Nordin-Hultman (2004) menar att ha stimulerande material som barnen kan använda sig utav är i stort fokus. Ibland finns det väldigt mycket material ute i verksamheterna, men som inte alltid används. Vi tänker, vad kan det bero på? Nordin-Hultman (2004) menar att variation av materialet behövs inne i verksamheterna för att barnen ska kunna få möjlighet till ett skapande. Vi tänker att det kan ha att göra med att för att det ska finnas en variation av material måste det också bytas ut kontinuerligt. Det blir att vissa saker hamnar på hyllan och ibland kan det säkert även glömmas bort. En del material kan ha med årstiderna att göra och andra material kan vara till för barnen, men att det är dyrt att införskaffa, vilket gör att det blir begränsat för barnen att använda sig av just de materialen.

I resultatet framkom det att några pedagoger pratade om att ibland upplever de att barnen inte är tillräckligt stimulerade, exempelvis när barnen springer runt inne på verksamheten. Här fick vi en tanke att detta inte alltid behöver ha att göra med att de har brist på stimulation i miljön.

Det kan vara att barnen vid det tillfället behöver och vill springa, oftast är inomhusmiljön inte anpassad för det. Inne på verksamheten vill man ofta att det ska vara mer av ett lugn och en behaglig stämning. Vid ett sådant tillfälle kan man som pedagog, om möjlighet finns, kunna gå ut med några barn som känner att de behöver ut och springa av sig. Pedagogerna kan även starta någon form av fysisk aktivitet i form av rörelsegympa, fri dans, dansstopp etcetera tillsammans med barnen. Det kan på så vis hjälpa barnen att de får utlopp av sin energi som gör att de vill ”springa”. De Jong (2010) pratar om att utformning av miljön påverkar barnen, att det finns olika aspekter som gör att de anpassar sig till miljön. I vissa fall tror vi att lusten och behovet av, i det här fallet, att barnen vill springa tar över. Som Nordin-Hultman (2004) nämner om att det barn ser, känner och hör kopplas ihop med deras meningsskapande. Kulturen på förskolan brukar innebära att man inte springer inomhus, men för barnen vid det här tillfället uppfattar det på ett annat sätt. De leker kanske en lek och de blir uppslukade av den, därmed springer barnen. Nordin-Hultman (2004) menar att rummet ger barnen en känsla som gör att de vill springa. Barnen utgår från deras verklighetsperspektiv där och då i stunden/leken. Vi tänker att oftast vet barnen att de inte ska springa inomhus, med de kan inte motstå det. Björklid (2005) skriver att om miljön inte är stimulerande, utforskande och är otillgänglig kan det hämma barns utveckling och lärande. Vid tillfällen är det nog så, men då gäller det att en pedagog är uppmärksam på det och försöker göra något åt situationen. Precis som våra respondenter nämnde att en närvarande pedagog är grunden för den pedagogiska miljön.

Utifrån det insamlade material vi transkriberat har vi fått reda på hur pedagogerna beskriver deras pedagogiska miljö på förskolan, de har använt sig av begrepp som vi har tagit till oss och använt oss utav genom hela vårt arbete. Dessa begrepp har vi analyserat och tillsammans med litteraturen har vi kommit fram till att det finns olika faktorer som har stor betydelse för att kunna skapa miljöer för att alla barn som vistas på förskolan. Läroplanen är inte alltid lätt att arbeta efter, dock ska den revideras detta året och sommaren 2019 kommer den användas i verksamheterna. Det ska bli intressant och se vad som är förändrat och hur det påverkar pedagogernas arbete med att skapa utforskande och inbjudande miljöer till barnen.

En konsekvens för yrkesrollen kan vara tidsbristen, vilket vi diskuterat i både resultat och diskussion. I framtiden kanske detta problem inte är lika stort, men det är något som är värt att diskutera kring och vara medveten om.

Referenser

Björklid, Pia (2005). *Lärande och fysisk miljö: en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

De Jong, Marjanna (2010). Förskolans fysiska miljö. I Ridderporre, Bim & Persson, Sven (red.) (2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur. ss.253-274.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Eliasson, Annika (2013). *Kvantitativ metod från början*. 3., uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur

Nordin-Hultman, Elisabeth (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Diss. Stockholm: Univ., 2004

Pramling Samuelsson, Ingrid, Sheridan, Sonja & Williams, Pia (2006). Five preschool curricula - Comparative perspective. *International Journal of Early Childhood*. vol.38, 1, ss.11-30 [2018-09-19]. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/19108>

Pramling Samuelsson, Ingrid, Williams, Pia, Sheridan, Sonja & Hellman, Annette (2016) Swedish preschool teachers' ideas of the ideal preschool group. *Journal of Early Childhood Research*. vol. 14, 4, ss.444-460. [2018-10-03]
<http://journals.sagepub.com.ezproxy.hkr.se/doi/pdf/10.1177/1476718X14559233>

Sandberg, Anette (2008). *Miljöer för lek, lärande och samspel*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Sheridan, Sonja, Williams, Pia & Pramling Samuelsson, Ingrid (2014). Group size and organisational conditions for children's learning in preschool: a teacher perspective. *Educational Research*. vol. 56, 4, ss.379-397. [2018-10-03]
<https://www.tandfonline-com.ezproxy.hkr.se/doi/pdf/10.1080/00131881.2014.965562?needAccess=true>

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket (16 s). <http://skolverket.se>

Skolinspektionen (2012). *Förskola, före skola- lärande och bärande*. [2018-09-18]

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/Forskola-fore-skola---larande-och-barande/>

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Vallberg Roth, Ann-Christine & Månsson, Annika (2010) Dokumentation och bedömning i förskolan. I Riddersporre, Bim & Persson, Sven (2010) (red.) (2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur. S.229-252.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. (17 s). <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wallin, Karin (1996). *Reggio Emilia och de hundra språken*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning

Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Intervjufrågor:

1. Vad tänker du på när du hör pedagogisk miljö?
2. Skulle du kunna beskriva den pedagogiska miljön i ett av era rum?
3. Vad är syftet med den miljön?
4. Barn påverkas av miljön, på vilket sätt tror du barnen påverkas av/i era miljöer?
5. Vill du ge ett exempel på en situation där du sett att miljön har påverkat ett barn positivt?
6. Anser du att den pedagogiska miljön kan göra att det bromsar upp något barns lärande och utveckling?
7. Har du någon gång fått besöka andra förskolor för att få ny inspiration?
8. Kan du ge något exempel på vad du tagit med dig?
9. Vad skulle du vilja göra annorlunda i er pedagogiska miljö för att göra det bästa för alla barn? "önsketänkande"